

Datum van inontvangstneming : 29/11/2016

Zaak C-542/16

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

26 oktober 2016

Verwijzende rechter:

Högsta domstolen (Zweden)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 oktober 2016

Verzoekende partij:

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag

Verwerende partij:

[REDACTED]

Verzoekende partij:

[REDACTED]

Verwerende partij:

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag

PROCES-VERBAAL

18 oktober 2016

[OMISSIS]

[OMISSIS]

VERZOEKENDE PARTIJ (T 2761-15)

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag [OMISSIS]

[OMISSIS] Stockholm

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

34

[OMISSIS]

VERWERENDE PARTIJEN (T 25-16)

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag, [OMISSIS]

[OMISSIS] Stockholm

[OMISSIS]

VOORWERP

Verzekeringsuitkering

BESTREDEN BESLISSINGEN

Arrest van de Svea hovrätt [rechter in tweede aanleg Svea (Stockholm en ommeland), Zweden] van 30 april 2015 in Zaak T 4408-14 (T 2761-15)

Arrest van de Hovrätt över Skåne och Blekinge (rechter in tweede aanleg Skåne en Blekinge, Zweden) van 1 december 2015 in Zaak T 2069-14 (T 25-16)

[OMISSIS]

De Högsta domstol (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Zweden) geeft de volgende:

BESLISSING

De Högsta domstolen verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing overeenkomstig bijlage A bij dit proces-verbaal.

De Högsta domstol gelast de behandeling van de zaak te schorsen in afwachting van de uitspraak van het Hof.

[BIJLAGE A]

T 2761-15, *Länsförsäkringar* [REDACTED]

Feiten van het geding

In het kader van een kapitaalverzekering belegde [REDACTED] 500 000 SEK in een beleggingscertificaat (een gestructureerd financieel product). Hij deed dit in

januari 2010 op advies van een werknemer van de European Wealth Management Group AB (hierna: „EWMG”), een ingeschreven onderneming van verzekeringsbemiddeling. ██████████ verloor het volledige bedrag.

██████████ stelde aanvankelijk een vordering in tegen EWMG, die nadien failliet werd verklaard. Deze onderneming had bij Länsförsäkringar een verzekering ter dekking van haar beroepsaansprakelijkheid lopen, zoals vereist krachtens de lag (2005:405) om försäkringsförmedling [wet (2005:405) betreffende verzekeringsbemiddeling; hierna: „verzekeringsbemiddelingswet”]. Volgens de polisvoorwaarden dekt deze verzekering activiteiten die onder de verzekeringsbemiddelingswet vallen en behelst zij een schadevergoedingsverplichting als bedoeld in hoofdstuk 5, § 7.

Procedure bij de tingsrätt (rechter in eerste aanleg)

██████████ stelde een vordering in tegen Länsförsäkringar en eiste een schadevergoeding van 500 000 SEK, te vermeerderen met rente. Hij betoogde dat EWMG opzettelijk of uit nalatigheid de op haar krachtens hoofdstuk 5, § 4, van de verzekeringsbemiddelingswet rustende verplichtingen niet was nagekomen, dat zij bijgevolg schadelijktig was op grond van § 7, en dat sprake was van een schadegeval dat wordt gedekt door de beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Hij verweet EWMG met name dat zij hem bij de sluiting van de verzekering niet had voorgelicht over de hoge risico's die aan beleggingscertificaten verbonden zijn, en hem deze belegging evenmin had afgeraden, maar in de plaats daarvan onjuiste informatie had verstrekt.

Länsförsäkringar erkende dat de bemiddeling bij de sluiting van de kapitaalverzekering op zichzelf onder de verzekeringsbemiddelingswet viel en dus door de beroepsaansprakelijkheidsverzekering werd gedekt. Zij voerde evenwel allereerst aan dat het advies van EWMG geen betrekking had op de kapitaalverzekering, maar op de belegging in het in de kapitaalverzekering vervatte financiële product. Er was dus geen sprake van verzekeringsbemiddeling, maar van advisering over het beleggen in financiële producten, hetgeen wordt beheerst door de lag (2007:528) om värdepappersmarknaden [wet (2007:528) betreffende de effectenmarkt; hierna: „wet effectenmarkt] en de lag (2003:862) om finansiell rådgiving till konsumenter [wet (2003:862) betreffende financieel advies aan consumenten]. De schade werd veroorzaakt door het financiële advies en niet door de bemiddeling bij het afsluiten van de kapitaalverzekering. Voorts stelde Länsförsäkringar dat EWMG niet onzorgvuldig was geweest.

De tingsrätt oordeelde dat zowel de verzekeringsbemiddelingswet als de wet effectenmarkt – in de respectieve bewoordingen ervan – van toepassing was op het in het geding zijnde advies. Tegelijk werd evenwel –onder verwijzing naar onder meer de verklaringen van de Europese Commissie – vastgesteld dat het niet de bedoeling was dat de regels kruisgewijs van toepassing zijn. In het licht van de consumentenbescherming en van het feit dat de Finansinspektion (Zweedse

financiële toezichthoudende autoriteit) van EWMG geen specifieke vergunning voor de desbetreffende activiteit lijkt te hebben verlangd, oordeelde de tingsrätt dat [REDACTED] [REDACTED] erop mocht vertrouwen dat de beroepsaansprakelijkheidsverzekering van toepassing was.

Procedure bij de hovrätt (rechter in tweede aanleg)

Länsförsäkringar stelde hoger beroep in bij de hovrätt, die tot dezelfde slotsom kwam als de tingsrätt. De hovrätt was van oordeel dat de hele in het geding zijnde situatie op basis van de bewoordingen van de verzekeringsbemiddelingswet als verzekeringsbemiddeling diende te worden aangemerkt, en verwees in het bijzonder naar een uiteenzetting in de totstandkomingsgeschiedenis van deze wet. Ook de hovrätt hechtte belang aan het aspect van de consumentenbescherming en bevestigde dat de regels niet konden worden geacht uit te sluiten dat de activiteit een vorm van verzekeringsbemiddeling was.

Procedure bij de Högsta domstolen (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken)

Länsförsäkringar heeft de Högsta domstol verzocht de vordering van [REDACTED] [REDACTED] af te wijzen. Zij stelde dat het advies van EWMG betreffende het beleggingscertificaat geen verzekeringsbemiddeling was en bijgevolg niet onder de beroepsaansprakelijkheidsverzekering viel. Länsförsäkringar erkende nu echter wel dat EWMG nalatig had gehandeld.

[REDACTED] is overleden en zijn erven verzetten zich tegen een wijziging van het arrest van de hovrätt.

[OMISSIS] T 25-16, [REDACTED] en anderen/Länsförsäkringar

Feiten van het geding

Connecta Fond och Försäkring AB, een ingeschreven onderneming van verzekeringsbemiddeling, was voornamelijk actief tussen 2004 en 2010. Deze onderneming had bij Länsförsäkringar een verzekering ter dekking van haar beroepsaansprakelijkheid lopen, zoals vereist krachtens de verzekeringsbemiddelingswet. Volgens de polisvoorwaarden dekt deze verzekering activiteiten die onder de verzekeringsbemiddelingswet vallen en behelst zij een schadevergoedingsverplichting als bedoeld in hoofdstuk 5, § 7.

Gedurende een aantal jaren maakten verschillende personen grote geldsommen over aan Connecta met het oog op de belegging ervan in het zogenaamde 'Connecta bedrijfsobligatieproduct' dat in een kapitaalverzekering diende te worden ondergebracht. In ruil hiervoor ontvingen deze personen bepaalde documenten die afgegeven werden door Connecta en haar werknemer, en latere algemeen directeur, Per Rytterborg. Naderhand bleek echter dat Per Rytterborg zich deze bedragen had toegeëigend. Hij werd aangegeven bij de politie en

Connecta's vergunning werd ingetrokken. Per Rytterborg overleed in november 2010. Zijn nalatenschap werd vereffend en Connecta werd in december 2010 failliet verklaard. Tijdens de relevante periode heeft Connecta ook werkelijke verzekeringsbemiddelingsactiviteiten uitgeoefend.

Procedure bij de tingsrätt (rechter in eerste aanleg)

Een aantal investeerders stelde vorderingen in tegen Länsförsäkringar en eiste een schadevergoeding op grond van Connecta's beroepsaansprakelijkheidsverzekering ten belope van de overgemaakte bedragen. Zij stelden dat zij Connecta opdracht hadden gegeven om hun geld in kapitaalverzekeringen te beleggen en dat er dus sprake was geweest van verzekeringsbemiddeling. Volgens de beleggers was Connecta door toedoen van Per Rytterborg schadeplichtig geworden op grond van hoofdstuk 5, § 7, van de verzekeringsbemiddelingswet.

Länsförsäkringar verweerde zich onder meer met de stelling dat de schade niet door de verzekerde activiteit was veroorzaakt, aangezien het om fictieve producten ging. De activiteiten van Per Rytterborg waren geen verzekeringsbemiddeling. Bijgevolg vielen zij niet onder de verzekeringsbemiddelingswet en dus evenmin onder de beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Länsförsäkringar maakte ook andere tegenwerpingen.

De tingsrätt oordeelde dat de schade gedekt werd door de beroepsaansprakelijkheidsverzekering, en wees de vordering van verzoekers in het hoofdgeding toe. De tingsrätt stelde vast dat verzoekers het voornemen hadden gehad om een kapitaalverzekering aan te gaan en dat zij, gelet op de activiteiten van Per Rytterborg te hunnen aanzien, reden hadden gehad om aan te nemen dat er sprake was van bemiddeling bij het afsluiten van reële verzekeringsovereenkomsten. Uit het oogpunt van consumentenbescherming valt er – gelet op de wijze waarop verzoekers Per Rytterborgs voornemens terecht hadden begrepen – veel voor te zeggen dat het om verzekeringsbemiddeling ging. Aangezien het begrip „verzekeringsbemiddeling” voorbereidende werkzaamheden omvat en Connecta ook werkelijke verzekeringsbemiddelingsactiviteiten had uitgeoefend, oordeelde de tingsrätt voorts dat de plaatsgevonden verrichtingen op objectieve gronden onder het begrip „bemiddeling” vielen.

Procedure bij de hovrätt (rechter in tweede aanleg)

De hovrätt was van oordeel dat de activiteiten in kwestie geen verzekeringsbemiddeling waren. Dat bij de uitlegging van het begrip „verzekeringsbemiddeling” rekening moet worden gehouden met het aspect van de consumentenbescherming, betekende volgens de hovrätt niet dat betekenis moet worden toegekend aan de subjectieve opvatting van de cliënt over wat verzekeringsbemiddeling is. Ongeacht de opvatting van de cliënt, kon objectief gezien geen sprake zijn van verzekeringsbemiddeling. Volgens de hovrätt werden

de eisen dus niet door de beroepsaansprakelijkheidsverzekering gedekt. De vordering werd derhalve door de hovrätt verworpen.

Procedure bij de Högsta domstol (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken)

Verzoekers hebben geconcludeerd tot gegrondverklaring van hun beroep. Zij stellen onder meer dat de feiten een schadegeval vormden dat gedekt werd door de beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Zij voeren onder meer aan dat Per Rytterborgs activiteiten verzekeringsbemiddeling waren aangezien deze zo nauw verbonden waren met de door Connecta werkelijk uitgeoefende, vergunningsplichtige activiteiten.

[OMISSIS] Toepasselijke bepalingen en noodzaak van een prejudiciële beslissing

Verzekeringsbemiddeling wordt geregeld door de verzekeringsbemiddelingswet. Deze wet zet richtlijn 2002/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling („richtlijn verzekeringsbemiddeling”) om in Zweeds recht. Bepaalde delen van de richtlijn en van de wet stemmen overeen, bijvoorbeeld wat de betekenis van het begrip „verzekeringsbemiddeling” betreft. In hoofdstuk 1, § 1, punt 2, van de verzekeringsbemiddelingswet wordt verzekeringsbemiddeling gedefinieerd als professionele werkzaamheden die bestaan in (1) het aanbieden of voorstellen van verzekeringsovereenkomsten of de uitvoering van voorbereidende werkzaamheden met het oog op de sluiting van verzekeringsovereenkomsten, (2) het afsluiten van verzekeringsovereenkomsten namens derden, of (3) het assisteren bij het beheer en de uitvoering van verzekeringsovereenkomsten (cf. artikel 2, lid 3, van de richtlijn verzekeringsbemiddeling).

Op grond van hoofdstuk 2, § 1, van de verzekeringsbemiddelingswet mogen verzekeringsbemiddelingsactiviteiten enkel worden uitgeoefend nadat de Finansinspektion (een vergunning heeft afgegeven, behoudens enkele uitzonderingen die hier niet ter zake doen. De wet stelt enkele voorwaarden aan de afgifte van een dergelijke vergunning. Een van de voorwaarden is dat er een beroepsaansprakelijkheidsverzekering moet zijn ter dekking van de verplichting tot schadevergoeding die op de verzekeringstussenpersoon kan komen te rusten als hij zijn verplichtingen niet nakomt (zie hoofdstuk 2, § 5, punt 4, en § 6, punt 2, van de verzekeringsbemiddelingswet; cf. artikel 4, lid 3, van de richtlijn verzekeringsbemiddeling).

Hoofdstuk 5 van de verzekeringsbemiddelingswet bevat regels over de wijze waarop het verzekeringsbemiddelingsbedrijf dient te worden uitgeoefend. § 4 bepaalt dat een verzekeringstussenpersoon bij de uitoefening van zijn professionele activiteiten goede praktijken inzake verzekeringsbemiddeling in acht dient te nemen en de belangen van de cliënt met de nodige zorgvuldigheid

dient te behartigen. Voorts wordt bepaald dat de verzekeringstussenpersoon zijn advies dient aan te passen aan de wensen en behoeften van zijn cliënt en oplossingen moet aanbevelen die voor de cliënt geschikt zijn. Tevens moet de verzekeringstussenpersoon cliënten die natuurlijke personen zijn en die hoofdzakelijk niet-commerciële doelstellingen nastreven, afraden om transacties aan te gaan die niet passend zijn uit het oogpunt van de behoeften van die personen, hun economische situatie of andere omstandigheden.

Op grond van hoofdstuk 5, § 7, van de verzekeringsbemiddelingswet dient een verzekeringstussenpersoon die opzettelijk of uit nalatigheid de op hem krachtens § 4 rustende verplichtingen niet nakomt, de zuivere vermogensschade te vergoeden die onder meer een cliënt daardoor lijdt.

T 25-16, [REDACTED] en anderen/Länsförsäkringar

In zaak T 25-16 worden de betekenis van het begrip „verzekeringsbemiddeling” en de reikwijdte van de werkingssfeer van de verzekeringsbemiddelingswet en de richtlijn verzekeringbemiddeling aan de orde gesteld. Uit artikel 2, lid 3, van de richtlijn blijkt dat het begrip „verzekeringbemiddeling” zich mede uitstrekt tot het realiseren van voorbereidend werk tot het sluiten van een verzekeringsovereenkomst. Het lijkt duidelijk dat een verzekeringsovereenkomst niet daadwerkelijk gesloten moet worden opdat de richtlijn van toepassing is.

Uit de richtlijn blijkt evenwel niet of zij ook activiteiten beoogt te regelen die objectief gezien weliswaar voorbereidend werk vormen tot het sluiten van een verzekeringsovereenkomst, doch waarbij de tussenpersoon niet het voornemen had om daadwerkelijk een verzekeringsovereenkomst te sluiten. Het is evenmin duidelijk of voor de beoordeling van belang is hoe de cliënt de situatie begrijpt. Er zijn derhalve redenen om het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing met betrekking tot de precieze inhoud van het begrip „verzekeringbemiddeling” en de werkingssfeer van de richtlijn verzekeringbemiddeling in dit opzicht.

T 2761-15, Länsförsäkringar/Erven [REDACTED]

In zaak T 2761-15 rijst de vraag of het de bedoeling is dat de richtlijn verzekeringbemiddeling en bijgevolg ook de verzekeringsbemiddelingswet niet enkel geldt voor de eigenlijke bemiddeling bij het sluiten van verzekeringsovereenkomsten, maar tot op zekere hoogte dan wel in het algemeen ook voor het economische of juridische advies dat wordt verstrekt in verband met de bemiddeling. Het kan bijvoorbeeld gaan om advies dat onder de wet effectenmarkt of onder de lag (2003:862) om finansiell rådgiving till konsumenter [wet (2003:862) betreffende financieel advies aan consumenten] valt.

De wet effectenmarkt is tot stand gekomen in het kader van de omzetting in nationaal recht van de zogenaamde MiFID-richtlijn (richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor

financiële instrumenten, tot wijziging van de richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van richtlijn 93/22/EEG van de Raad). De wet is onder meer van toepassing indien er bij beleggingsdiensten of –activiteiten effecten worden verhandeld. De activiteiten kunnen onder meer zien op beleggingsadvies aan cliënten betreffende financiële producten (hoofdstuk 2, § 1, punt 5). Financiële producten worden nader omschreven in hoofdstuk 1, § 4, eerste alinea, punt 1. Zie dienaangaande artikel 4, leden 1, 2 en 4 van de MiFID-richtlijn.

De wet effectenmarkt maakt door haar aard deel uit van het handelsrecht. Voor beleggingsadvies wordt de verplichting om de consument te vergoeden, geregeld door de lag (2003:862) om finansiell rådgiving till konsumenter.

Op grond van hoofdstuk 5, § 4, vierde alinea, van de verzekeringsbemiddelingwet zijn behalve de bepalingen van dat hoofdstuk de voorschriften van de wet effectenmarkt over onder meer consumentenbescherming van toepassing indien de betrokken tussenpersoon een nevenactiviteit uitoefent in de zin van § 1, eerste alinea. Voor het overige wordt noch in de verzekeringsbemiddelingwet noch in de richtlijn verzekeringsbemiddeling een duidelijk antwoord gegeven op de vraag hoe de wet en de richtlijn zich verhouden tot adviesverlening en andere zaken die niet onder eigenlijke verzekeringsbemiddeling vallen.

Bijgevolg is het onzeker of de richtlijn verzekeringsbemiddeling advies beoogt te regelen dat in verband met verzekeringsbemiddeling wordt verstrekt, maar op zich geen betrekking heeft op het sluiten of voortzetten van een verzekeringsovereenkomst (in casu gaat het om een geldbelegging in het kader van een kapitaalverzekering). Het is eveneens onduidelijk of dergelijk advies, voor zover het onder de definitie van beleggingsadvies in de MiFID-richtlijn valt, tevens dan wel uitsluitend door de MiFI richtlijn wordt geregeld. Er zijn derhalve redenen om het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing.

Verzoek om een prejudiciële beslissing

De Högsta domstol verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

T 25-16

1) a) Vallen activiteiten waarbij de verzekeringstussenpersoon niet het voornemen had om een werkelijke verzekeringsovereenkomst te sluiten, onder [richtlijn 2002/92]? Doet het hierbij ter zake of dergelijk voornemen reeds vóór aanvang van de desbetreffende activiteiten bestond dan wel pas ontstaan is nadat daarmee een aanvang is gemaakt?

1) b) Is het in de onder vraag 1) a) bedoelde situatie relevant of de tussenpersoon naast fictieve werkzaamheden ook daadwerkelijke verzekeringsbemiddelingsactiviteiten heeft uitgeoefend?

1) c) Is het – eveneens in de onder vraag 1) a) bedoelde situatie – relevant dat de cliënt prima facie de indruk had dat de werkzaamheden voorbereidend werk tot het sluiten van een verzekeringsovereenkomst waren? Is het al dan niet gegronde begrip van de cliënt of het om een levensverzekering ging, relevant?

T 2761-15

2) a) Is [richtlijn 2002/92] van toepassing op economisch of ander advies dat in verband met verzekeringsbemiddeling wordt verstrekt, maar op zichzelf geen betrekking heeft op de werkelijke sluiting of voortzetting van een verzekeringsovereenkomst? Welke regeling is in dit verband in het bijzonder van toepassing op advies betreffende een geldbelegging in het kader van een kapitaalverzekering?

2) b) Is [richtlijn 2004/39] tevens dan wel uitsluitend van toepassing op advies als bedoeld onder vraag 2) a) voor zover dit advies onder de definitie van beleggingsadvies in die richtlijn valt? Indien dergelijk advies ook onder [richtlijn 2004/39] valt, dient een van beide regelingen dan bij voorrang te worden toegepast?